

Robert BIEL

KATOLIČKA CRKVA U POLJSKOJ PRED NOVIM IZAZOVIMA*

Novi pastoral za novo vrijeme

Sažetak

Crkva u Poljskoj stoji pred novim izazovima koji su rezultat promjena nastalih u poljskom društvu izazvanih padom komunističkoga režima i ulaskom u Europsku Uniju. Sve se to dogodilo u relativno kratkom periodu. Snalaženje u novoj situaciji iziskuje mnogo više napora nego što se očekivalo. Pokazalo se da su često realnost i očekivanja daleko jedno od drugoga. Razdoblje realnoga sagledavanja je u tijeku kao i traženje rješenja. U redefiniranju svoje pozicije Crkva unatoč različitim opcijama nastoji pronaći konsenzus unutar Crkve ali s društvom u kojem djeluje, k tomu pridolazi zadatak i izazov pozicioniranja u novoj zajednici u koju je Poljska ušla pristupajući u EU. Temeljno je pitanje kako obaviti svoje izvorno poslanje u novonastaloj situaciji. U svom tekstu autor nastoji naznačiti poteškoće, otkriti vizije i pokazati nastojanja na putu traženja prikladnih pastoralnih oblika, donoseći stavove i mišljenja relevantnih autoriteta, kako bi naznačio kojim bi se putem bi se trebalo ići da bi se zadatak što uspješnije izvršio i poslanje Crkve nastavilo.

Kao i u svim drugim zemljama Istočnoga bloka prije raspada komunizma 1989. god., također Crkva se u Poljskoj morala suočavati s mnogim pravnim zaprekama u svome radu na svim područjima društvenoga života. Totalitarni režim je nastojao preuzeti ulogu Crkve kako bi državnim monopolom nadomjestio njezinu ulogu. To je sve više vodilo k tomu da je Crkva bila primorana na pastoralno djelovanje u sjeni komunizma. Takvo stanje primoravalo je Crkvu na traženje i razvijanje novih oblika pastoralnoga rada u totalitarnom sistemu. Ona je često morala svoje poslanje ostvarivati u "podzemlju" da bi izvršila svoje pastoralne zadatke. Neki oblici pastoralnoga djelovanja (posebno specijalni pastoral staleža i posebnih

* Članak s njemačkoga preveo i sažetke napisao dr. Anto Ćosić. - *Napomena glavnog urednika.*

grupa) morali su se obavljati “ilegalno” u nekom obliku “borbe u podzemlju”. Tako je u očima W. Gomułke, prvoga sekretara “Poljske ujedinjene radničke partije”, staleški pastoral Crkve tumačen kao njezino nastojanje da “pod okriljem hodočašća, duhovnih vježbi, obnova i dana molitve utječe na život staleža u društvu, kako bi nelegalne i za društvo štetne upute davala i širila ideje protiv državnoga uređenja”.¹ Iz tih su razloga različiti oblici staleškoga pastoralata tretirani kao antisocijalistička propaganda i protiv njih se vlast sistematski borila.

U tom smislu Crkvi se predbacivalo da ona potiče: pravnike na rušenje socijalističkoga pravnog sistema i državnoga uređenja, učitelje protiv monopola socijalističke države na odgoj, liječnike na neizvršenje abortusa.² I ako je Crkva stalno naglašavala svoju spremnost pomaganja i služenja svakome čovjeku,³ neovisno od njegovoga svjetonazora, dušobrižništvo je pod sjenom komunizma moralo odolijevati mnogim zaprekama i poteškoćama.

Nakon mnogo godina pod komunističkom vlašću sve više i više ljudi počelo je vjerovati kako sve funkcionira samo uz dopuštenje vlasti. Tako se pomalo učvršćivalo uvjerenje da drveće raste, voda teče, tvornice rade, pisci pišu, pjevači pjevaju i pobožni kršćani Boga slave a sve to samo uz dopuštenje komunističke partije.⁴ To je vodilo sve više i više u pasiviziranje društva, prekid demokratske tradicije i određeni zaborav, što je uobičajeno za totalitarizam. Ovaj prekid u Poljskoj trajao je tako dugo da danas skoro nema onih koji bi se mogli sjećati demokracije u Poljskoj.

Crkva u Poljskoj nakon sloma komunističkog sistema

Katolička je Crkva u Poljskoj bitno doprinijela političkim promjenama. Taj doprinos izazvao je društveno-politički obrat koji je potpuno promijenio okruženje crkvenoga djelovanja. Prije političkih promjena 1989. god. Crkva se borila protiv komunizma za preživljavanje, nakon promjena Crkvi se otvaraju mnoge nove mogućnosti. Sloboda i demokracija nude veliku šansu. Istovremeno su stečevine promjena novi izazov za Crkvu.

¹ “Pismo I. sekretara partije PVAP Wł. Gomułka biskupskoj konferenciji poljske” (PBK), u: P. RAINA, *Kościół w PRL. Dokumenty* (Dokumenti Crkve u VRP), Poznań, 1994., str. 721.

² Usp. *isto*.

³ Usp. “Upute PBK duhovnim osobama u odnosu na aktivnost Poljske”, u: P. RAINA, *Kościół w PRL. Dokumenty*, str. 391.

⁴ Usp. J. TISCHNER, *Nieszczęsny dar wolności*, Kraków, 1993., str. 115.

Tako je ona na određeni način postala žrtva svoje pobjede. S pravom će ustvrditi kardinal F. König, da “sломom komunizma, koji se pred našim očima događao, Katolička Crkva... stoji pred velikim poteškoćama, ako ne pred novim fundamentalnim početkom”.⁵

Nove pretpostavke za egzistenciju Crkve dovele su Crkvu u Poljskoj u sasvim specifičnu situaciju koju bi se moglo ukratko opisati riječima H. Hilda: “Put Crkve danas ide preko uske hridi, s jedne strane prijeti joj strmina u provaliju sterilne ortodoksije bez odnosa prema gorućim problemima sadašnjosti, a s druge strane pad u provaliju običnoga prilagodavanja uz odricanje od supstancije.”⁶ Dakle, današnje vrijeme prisiljava Crkvu u Poljskoj na određenu promjenu paradigme i na prijelaz od *Ecclesia militans*, u komunizmu egzistirajućoj, k živućoj *Ecclesia serviens* i *Ecclesia reformanda*, na tlu slobodnoga društva. Crkva bi u Poljskoj morala svoje poslanje i zadatak ponovno promisliti i ostvariti jedan oblik posadašnjega (*aggiornamento*). Nova situacija primorava Crkvu u Poljskoj k zaokretu na razini razmišljanja i pastoralu u Crkvi. J. Wanke karakterizira pastoral u postkomunističkom društvu kao “nasljedovanje Krista postsocijalistički”.

Pri traženju odgovarajućega naziva za stanje Katoličke Crkve u Poljskoj čini se da najbolje pogađa (odgovara) definicija aktualnoga biskupa u Baselu Kurta Kocha: “Crkva Velike subote između Velikog petka i Uskrsa.”⁷ Iskustva Velikoga petka u tom smislu odnose se na Crkvino “jučer” koje je obilježeno komunističkim tlačenjem. Crkva je u Poljskoj u tom vremenu Velikog petka napisala svoje slavne stranice mučeništva. Crkva Velikog petka od jučer živi u iščekivanju punom nade u uskrsnu pobjedu, tako da se u biti može promatrati kao “Crkva Velike subote”. U tom važnom trenutku Crkva ne želi samo ono jučer prosuđivati nego se želi također i u tišini Velike subote pripremiti na novi uskrsni zamah.

Ne može se nijekati da Crkva u Poljskoj ima snažnu potrebu za promjenom kako bi bila sposobna za budućnost. Jednu životno spasonosnu preobrazbu predlaže Crkvi P. Zulehner, pri čemu on pledira za preobrazbu od Crkve stare Sare k Crkvi Izaka.⁸ U odnosu na Crkvu u Poljskoj ova usporedba bi značila da se ona treba preobraziti od stare u komunističkom sistemu življene “Sara Crkve” u novu u pluralističkom društvu egzistira-

⁵ A. SCHIFFERLE, *Geduld und Vertrauen. Franz Kardinal König. Texte und Gespräche*, Freiburg, 1995., str. 85.

⁶ H. HILD, “Sorge um die Kirche”, u: *Herder Korrespondenz*, Nr. 4/1971., str. 161.

⁷ K. KOCH, *Gottlosigkeit oder Vergötterung der Welt?*, Zürich, 1992., str. 209.

⁸ Usp. P. ZULEHNER, “Wie eine christliche Gemeinde wirken sollte”, u: G. KOCH - J. PRETSCHER (Hrsg.), *Wozu Kirche? Wozu Gemeinde? Kirchenvisionen*, Echter, 1994., str. 63-88.

juću "Izak Crkvu". Važno je ne zaboraviti pri ovom procesu preobrazbe "Majčinu zaštitu". Ovaj se termin može primijeniti u odnosu na staru Majku Crkvu prema kojoj se treba s ljubavlju i pažljivo odnositi, posrijedi je kritičko ophođenje prema narodno-crkvenoj baštini s mnogo takta i razumijevanja.

Novi pastoral za novo vrijeme

W. Fürst s pravom tvrdi da "društvene i religiozno-crkvene promjene utječu međusobno jedne na druge i da društvena promjena vrjednota zahtijeva pastoral u promjeni".⁹ Promjenu pastoralu treba poticati jer je pastoralna praksa Crkve uvijek podvrgnuta društvenim i povijesnim promjenama. "Pastoral se ne odvija u nekom praznom i neodređenom prostoru nego na određenom i uvjetovanom području ovdje i danas... (i zbog toga nema) pastoralu *perennis*, i ne postoji trajno važeći pastoral."¹⁰ Ova promjena koja je izazvana procesom modernizacije društva "je za pastoral... ne u prvoj liniji kao nešto što treba kao opasnost doživljavati, nego bi trebalo to kao izazov shvatiti od kojega na kraju može Crkva profitirati".¹¹

I zbog toga se čini neprimjerenim defenzivna reakcija pastoralu na društvene izazove. M. Fürst uspoređuje to nesigurno crkveno ponašanje sa zavezanom vrećom pšenice. Predstavimo si vreću pšenice koja je zavezana a pri dnu na više mjesta razderana, njezin sadržaj se ispražnjuje, oko se rasipa. Sjemenje nestaje u pijesku a da ne pusti korijenje. Želi li se ovaj proces zaustaviti, pokušavajući stalno vreću čvršće zavezati i sve na kraće obuhvatiti. Zadaća aktualnoga pastoralu ne može biti u zavezivanju poderane vreće, nego u pripravi plodnoga tla za sjeme Evandelja.¹² I Crkva u Poljskoj pokušava tlo plodnim učiniti uzimajući svoje poslanje služenja u poljskom društvu ozbiljno. W. Kasper opisuje ovaj zadatak riječima: "Mi moramo sve manje biti Crkva koja poziva i čeka (eine Kommher-Kirche) a sve više Crkva koja ide u susret (eine Geh-hin-Kirche), koja izlazi van na mede i ograde."¹³ U smislu ove Crkve koja ide u svijet, kato-

⁹ W. FÜRST, "Plädoyer für formschöpferische Initiativen und einen Tutorismus des Wagnisses im pastoralen Handeln der Kirche", u: H. J. BECKERS - A. WITTRAHM (Hrsg.), *Wertewandel. Wandel der Lebensformen und Pastoral*, (WW), Mönchengladbach, 1993., str 125.

¹⁰ *Isto*, str. 125.

¹¹ A. WITTRAHM, "Welt im Wandel - Pastoral im Wandel", u: *isto*, str. 190.

¹² Usp. M. FÜRST, *nav. čl.*, str. 128.

¹³ W. KASPER, "Bewahren oder Verändern?", u: U. STRUPPE - J. WEISMAYER (Hrsg.), *Öffnung zum Heute. Die Kirche nach dem Konzil*, Innsbruck, 1991., str 131.

lici u Poljskoj imaju važne zadatke služenja koje bi se moglo na sljedeći način rekapitulirati, sažeti: Ublažavanje loših posljedica prouzročenih padom staroga sistema, kao pomoć nezaposlenima, beskućnicima i žrtvama bolesti društva. Na žalost, postoje mnogi koji su još uvijek upućeni na pomoć, na *diakoniu* Crkve. K tome su svakako doprinijele i teške privredne reforme u Poljskoj, koje bi se s pravom moglo okarakterizirati kao “operaciju bez narkoze”.¹⁴

Obnova po Ivanu Pavlu II.

Stanje Crkve u Poljskoj nakon pada komunizma pretpostavlja Crkveni proces obnove kojeg Ivan Pavao II. karakterizira kao novu evangelizaciju. Zahtjev za novom evangelizacijom ne bi trebalo shvaćati kao postavljanje u pitanje dosadašnjega pastoralnog rada Crkve. Za biskupe srednjoeuropskih i istočnoeuropskih Crkava nova evangelizacija kotira kao “vrlo aktualna stvar, (koja) ne obvezuje na ponovno oživljavanje staroga vremena, nego na otkrivanje vlastitih kršćanskih korijena i ostvarenje novih zadaća u duhu evanđelja”.¹⁵ Adresati nove evangelizacije jesu oni kršćani koje se kvalificira ili naziva “krštenim poganima”. Otuda se proces nove evangelizacije usmjerava “ne samo na one koji još nisu kršćani i na one koji još ne vjeruju nego i na one koji nisu više kršćani i one koji ne vjeruju više”.¹⁶ Nužnost obnove i nove evangelizacije uvijek je iznova naglašavao papa Poljak Ivan Pavao II. a na poseban način u odnosu na svoju domovinu.

Razumljivo je da nova evangelizacija ne znači da bi trebalo naviještati nekakvo novo evanđelje. W. Kasper s pravom tvrdi u odnosu na to da Crkva evanđelju “ne pridodaje ništa novo, ali ona naviješta novost Krista uvijek na novi način”¹⁷ (*non nova, sed noviter*). Ovaj način evangelizacije trebao bi se tako odvijati da “poznata Tertulijanova rečenica bude prepoznatljiva: Krist si je dao ime Istina a ne navika”.¹⁸ U tom smislu nova evangelizacija znači da bi evanđelje trebalo naviještati s novim zanosom, novim sredstvima i u novim društvenim okolnostima.

¹⁴ F. CSOKLICH, “Operation ohne Narkose”, u: *Herder Korrespondenz*, br. 10/1990., str. 469.

¹⁵ *Botschaft der Bischöfe von Mittel- und Osteuropa*, str. 16.

¹⁶ W. ZAUNER, “Evangelisierung und Neu-Evangelisierung”, u: *Theologisch-praktische Quartalschrift*, br. 138/1990., str. 52.

¹⁷ W. KASPER, *nav. čl.*, str. 123.

¹⁸ *Isto*.

U odnosu na novo stanje u društvu i Crkva je također izazvana novom situacijom na novi stil pastoralnoga rada. Mora se doći k ljudima tamo gdje oni stvarno žive. Dakle, Crkva ne bi smjela više žaliti za slavnom prošlošću nego bi morala usvojiti novu sposobnost, ime Božje tako sricati kako bi ono i pod sadašnjim okolnostima moglo biti prihvaćeno. Posrijedi je, dakle, nova evangelizacija, jezikom s novom gramatikom od danas. Ni u kojem slučaju ne znači to “zabrana staroga jezika i njegovih simbola; ipak ako ih se ne protumači novom gramatikom i novim znakovima neće ih se više razumjeti”.¹⁹

Crkva ne bi smjela dopustiti da ju se ograniči i da bude zadovoljna s onom ulogom koja joj se u današnjem društvu dodjeljuje. Moderno društvo ima “svakako vitalni interes u tome da čovjek na religioznom području, ponajprije nedjeljom, doživi malo svečanoga blagdanskog sjaja kako bi mu to pomoglo izdržati dugi i često monotoni hod kroz banalnosti novoga tjedna”.²⁰ U tom smislu Crkva se ne smije dati ograničiti i u modernom društvu preuzeti samo ulogu duhovnih “kola prve pomoći”, “stanica za nevolju” ili “ljekarni smisla”.

Ponovo zadobivena sloboda i ulazak u EU stavlja Crkvu pred nove izazove koje nije lako i jednostavno svladati. Potvrdilo se ono što je biskup J. Žyciński rekao: “Ponekad je jednostavnije za slobodu umrijeti nego u duhu slobode živjeti.”²¹ Ovu bojazan Crkve J. Wanke uspješno svodi na poantu tvrdeći: “Sloboda uvijek donosi sa sobom također i ‘propuh’ na kom se može dobro prehladiti.”²² U odnosu na to tvrdi biskup J. Žyciński kako Poljska ima poteškoća svoju spremnost na požrtvovnost prevesti u jezik svakodnevnosti. Ova se nacionalna greška sastoji u tome da bi Poljaci bili spremni svu vodu iz Visle u jednoj noći popiti. Njima bi bilo mnogo teže svakoga dana poslije doručka piti po čašu vode. Njihova spremnost na herojska djela jest neusporedivo veća od spremnosti na dosadnu uhodanost, stalnost i dosljednost.²³

Stvarno stanje za Crkvu i njezin rad u pastoralu jest enorman izazov. Crkva se ne može ograničiti samo na to da upozorava društvo na iskušenja blagostanja. Ona mora vjernike i na to upozoravati da su također društveni život i proizvodnja mjesto kršćanskoga svjedočenja.

¹⁹ G. EDER, "Ansätze für eine Neu-Evangelisierung Europas", u: *Theologisch-praktische Quartalschrift*, br. 138/1990., str. 57.

²⁰ K. KOCH, *Kirche im Dialog*, Graz - Esztergom - Paris - New York, 1995., str. 94.

²¹ J. ŽYCIŃSKI, *Freiheit und Treue des Christen. Brief des Bischofs von Tarnów zum II. Fastensonntag 1996.*, str. 1.

²² J. WANKE, *Kirche und Gesellschaft in Ostdeutschland vier Jahre nach der Wende. Information und Berichte*, Nr. 6/1994., str. 7-18, 14.

²³ Usp. J. ŽYCIŃSKI, *Sakrum i kultura*, Tarnów, 1996., str. 159.

Crkva u komunizmu godinama se borila za slobodu u Poljskoj a sada mora iskusiti da sloboda za Crkvu nekima znači također sloboda od Crkve. Dakle, Crkva je u Poljskoj morala po ulasku u EU iznova učiti kako se ophoditi prema slobodi, politici i demokraciji. U tom je kontekstu opravdano pitanje koje M. Spieker postavlja: “Od kuda bi to trebali doći ljudi nakon 45 godina komunističke diskriminacije, kažnjavanja privatne inicijative i totalne državne skrbi za sve, koji bi bili spremni i sposobni, preuzeti inicijativu, ići u rizik, osnivati poduzeća, osvajati tržišta i odbiti komotnost državne skrbi?”²⁴

Budući da je Crkva u Poljskoj bitno doprinijela slomu komunizma, zaslužuje da ju se nazove majkom slobode. “U tom je smislu, J. Ratzinger piše, Crkva u Poljskoj je pridobila jedan politički faktor kojega sada treba nanovo promisliti, proživjeti i usmjeriti.”²⁵ Nakon sloma komunizma Crkva u Poljskoj konsekventno se kreće dalje u istom pravcu i zahtijeva kao njezinoj biti pripadajuće pravo ne samo biti majka, nego da je također i odgojiteljica poljske slobode.²⁶ Ova promjena upućuje na to da Crkva želi ići novim putem u politici i da ona želi direktni utjecaj na politiku zamijeniti, kako je to J. Gowin formulirao, “metapolitikom” ili politikom politike. Taj zadatak može Crkva najbolje ispuniti ako se preda svome pozivu, biti kvasac u društvu. Ovaj poziv ostvaruje se kroz odvažni angažman Crkve koji se, po biskupu J. Wanke, sastoji u specifičnom umijeću, “biti kvasac a ne ukiseliti se”.²⁷

Ulazak Poljske u EU omogućio je da naši ljudi i u stvarnosti imaju priliku biti kvasac u današnjoj Europi. Neke europske zemlje, kao i Luxemburg odnedavno su otvorile svoje tržište rada za Poljake tako su se mnogi naši sugrađani mogli iseliti tražeći posao. Na taj je način, kako neki računaju, skoro 2 milijuna poljskih katolika dobilo priliku postati kvasac u novoj domovini. Neki biskupi iz Engleske, Irske i Norveške izvješćuju kako im se od jednom crkve pune. To je razlog zašto mnogi biskupi iz inozemstva mole Biskupsku konferenciju Poljske da im se pošalje poljskih svećenika da bi se brinuli o vjernicima koji govore poljski.

²⁴ M. SPIKER, "Kirchen in Wendezeit", u: *Projekt Europa*, br. 43/1996., str. 10.

²⁵ J. RATZINGER, *Salz der Erde*, Stuttgart, 1996., str. 154.

²⁶ A. DYLUS, "Trudna wolność katolików w Polsce", u: *Przegląd Powszechny*, br. 12/1993., str. 368.

²⁷ J. WANKE, *nav. čl.*, str. 16.

Za budućnost sposobna Crkva

Put Crkve u Poljskoj danas vodi u budućnost između tzv. konzervativne i progresivne opcije, i svi koji se nazivaju hodočasničkim narodom Crkve, trebali bi tražiti treći put i njime ići. Morao bi postojati treći profil Crkve koji bi se mogao potvrditi između geto kršćanstva i gubitka identiteta. Ovaj treći put bi morao prolaziti između tradicije i modernoga i obje struje povezati kroz mirni dijalog. Zastupnici ove opcije ne stide se crkveno-narodnoga elemenata i nemaju straha od društvenih promjena. Katolici trećega puta prigovaraju tradicionalnoj Crkvi, površnost masovnoga pastoralara, zapostavljanje pastoralara grupa, tj. staleškoga pastoralara i crkvenoga zajedništva, nedostatak spremnosti za produbljenje vjere i intelektualne obnove koncilskog nauka. Oni odbijaju također "mentalitet utvrde" i strah narodne Crkve od sučeljavanja s modernim duhom vremena.

Crkva je konfrontirana s novim zadacima koji se više ne očituju kao u komunizmu u obliku mučeništva nego ponajprije kroza služenje čovjeku i mirnom doprinosu Crkve društvenom životu. Ovaj put u budućnost Crkve ne bi smio ići "niti k rezignacijskom pristajanju uza *status quo* niti k tendenciji izoliranih rješenja". Put kojim bi morala ići, za budućnost sposobna Crkva u Poljskoj, pokazuje K. Freiheits tvrdeći: "Dokazivala se vjera... do sada pretežno kroz mučeništvo sada je došlo vrijeme služenja (diakonia) i zajedništva (koinonia)."²⁸ Stanje katoličke Crkve u Poljskoj, nakon ulaska u EU, može se usporediti s domaćinom iz evanđelja, koji "iz svoje riznice vadi novo i staro" (Mt 13,52).

Ulazak Poljske u EU može se prije svega razumjeti kao šansa za Crkvu kako u Poljskoj tako i u "staroj" Europi. Pri tome se ne bi smjelo zaboraviti da u novoj Europi i u današnjem pluralističkom svijetu neće Crkvu učiniti sposobnom proširiti evanđelje razumljivo svima, oklop Golijata (stare strukture) nego pokretljivost i samopouzdanje Davida (novi duh).²⁹

Na kraju mora se na to upozoriti da nije posrijedi proricanje krivoga poljskog mesijanizma ili "plesanje bečkoga valcera na palubi tonućega Titanika".³⁰ Prije svega riječ je o životno nužnom i za Crkvu u Poljskoj spasonosnom optimizmu koji omogućuje da se s nadom gleda u budućnost i ukazuje na to da društvena promjena nakon ulaska u EU za Crkvu u Poljskoj nije smrtna osuda nego izazov.

²⁸ K. FEIEREIS, "Wird das Wagnis gelingen?", u: *Herder Korrespondenz*, br. 5/1990., str. 237.

²⁹ W. ZAUNER, "Christsein im neuen Europa", u: *Theologisch-praktische Quartalschrift*, br. 2/1990., str. 126.

³⁰ K. KOCH, *Kirche im Dialog*, str. 8.

NEUE HERAUSFORDERUNGEN DER KIRCHE IN POLEN Neue Seelsorge für neue Zeiten

Zusammenfassung

So wie in allen anderen Ostblockländern war es auch in Polen in allen Bereichen, nämlich der totalitäre Staat versuchte die kirchlichen Aufgaben zu übernehmen und so durch das Staatsmonopol die Kirche zu ersetzen. Nach vielen Jahren des Kommunismus waren die Menschen mehr und mehr davon überzeugt, dass alles nur mit der Konzession der Machthaber funktioniert.

Die katholische Kirche in Polen hat wesentlich zum politischen Umbruch im Jahre 1998 beigetragen. Dieser Beitrag der Kirche hat die politisch-gesellschaftliche Wende hervorgerufen, die das Umfeld der kirchlichen Tätigkeit total umgestaltet hat. Nach der Wende dagegen stehen der Kirche viele neue Möglichkeiten offen. Die wieder gewonnene Freiheit und EU-Beitritt stellen die Kirche vor die neue Herausforderungen die nicht leicht zu bewältigen sind. Die Kirche in Polen benötigt dringend eine Verwandlung, um zukunftsfähig zu sein. Die Notwendigkeit der Erneuerung und Neu-Evangelisierung betonte der polnische Papst Johannes Paul II. immer wieder auf besondere Weise bezüglich seiner Heimat.

Die Kirche hat sich im Kommunismus jahrelang für die Freiheit in Polen eingesetzt und jetzt muss sie erfahren, dass Freiheit für die Kirche für manche auch Freiheit von der Kirche bedeutet. Daher musste die Kirche in Polen nach dem EU-Beitritt den Umgang mit der Freiheit, Politik und mit der Demokratie neu lernen.

Die Kirche sieht sich den neuen Aufgaben konfrontiert, die nicht mehr wie im Kommunismus im Martyrium zum Ausdruck kommen, sondern vor allem im Dienst am Menschen und im friedlichen Beitrag der Kirche zum gesellschaftlichen Leben. Der Wandel der Pastoral ist gefordert. Diesen Auftrag kann die Kirche am besten erfüllen, indem sie sich auf ihre Berufung besinnt, Sauerteig in der Gesellschaft zu sein.